

Юрій СТЕЦИК,
кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої історії України
та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка
(Україна, Дрогобич) stetsyk_u_o@ukr.net

**ПРОТОКОЛИ ВІЗИТАЦІЙ ПЕРЕМИШЛЬСЬКИХ УНІЙНИХ ЄПИСКОПІВ
ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ЦЕРКОВ с. ТРУСКАВЕЦЬ
(друга половина XVIII – перша половина XIX ст.)**

Визначено перші відомості про храми та їх правовий статус. Простежено історію побудови та оздоблення церков. Розглянуто матеріальні засади функціонування храмів. Виокремлено парафіяльні житлові та господарські будівлі. Проаналізовано візитаційні відомості про парафіяльну школу та молодь шкільного віку, що підлягала катехизації. Охарактеризовано парафіяльне духовенство: родинне середовище, душпастирська праця, провадження документації парафіяльної канцелярії. Подано загальний огляд церковної прислуги. Окреслено духовно-моральне життя парафіяльної людності та динаміку її чисельності.

Ключові слова: протокол, візитація, антимінс, вівтар, іконостас, парох, парафія.

Літ. 17.

Yuriy STETSYK,
PhD (History), Associate Professor
at the Department of Ancient History of Ukraine and Special Historical Disciplines
of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Ukraine, Drohobych) stetsyk_u_o@ukr.net

**THE PROTOCOLS OF VISITATIONS OF THE PEREMYSHL UNIATE BISHOPS AS THE
SOURCE FOR STUDY THE HISTORY OF CHURCHES IN THE VILLAGE OF TRUSKAVEC'
(second half XVIII – first half XIX centuries)**

The first information about churches and their legal status are determined. The history of the construction and decoration of churches are traced. The fination bases of functioning churches are considered. The parish buildings of residential and farm are singled. The information of visit description about the parish school and school age youth that subject catechesis are analyzed. The parish clergy: family environment, pastoral work, implementation documentation of the parish office are described. The overview of the church workers are filed. Spiritual and moral life of the parish population and dynamics of its are outlined.

The churches in the village of Truskavec', during the XVI – first half of the XIX centuries, a gradual decline in their legal status are underwented, from parish to capellania are regreasabled. The churches of the land («popowstwo») and the privileges in the middle ages were provided, the material ground for the functioning of churches institutions was created. The visitation descriptions of the temples allow the contemporary features of construction and finishing are reconstructed. The characteristic of the clergy of contemporary directions of pastoral work among the parish population are revealed.

The dynamics of the numbers of the parish population is constantly undergoing change not only upwards, but also a significant demographic decline. The books of birth the ability to reconstruct the register of the parish are given. Some time the basilian fathers of the abbates in the Holy Trinity church was been, which activity pastoral and missionary works in the villages of Drohobych region was carried.

The temples of under royal patronage were been. The liturgical books necessary for the Church are presented. During the period under review, the churches of Truskavec' to Drohobych deanery of Peremyshl orthodox and after 1691 year the uniate eparchy was departed. Unfortunately, before our time foundation documentation of the temples have not survived, which would allow us to establish the exact date of their construction. In the absence of relevant documents, researchers have to study sources a later time to go, the retrospective vision of the events of the past allow are carred.

Key words: protocol, visitation, antimins, altar, iconostasis, pastor, parish.

Ref. 17.

**ПРОТОКОЛЫ ВИЗИТАЦИЙ ПЕРЕМИШЛЬСКИХ УНИАТСКИХ ЕПИСКОПОВ
КАК ИСТОЧНИК К ИЗУЧЕНИЮ ИСТОРИИ ЦЕРКВЕЙ
с. ТРУСКАВЕЦ (вторая половина XVIII – первая половина XIX в.)**

Определены первые сведения о храмах и их правовой статус. Прослежена история построения и отделки церквей. Рассмотрены материальные основы функционирования храмов. Выделены приходские жилые и хозяйственные постройки. Проанализированы визитационные сведения о приходской школе и молодёжи школьного возраста, подлежащей катехизации. Охарактеризовано приходское духовенство: семейная среда, пастырской труд, ведение документации приходской канцелярии. Представлен общий обзор церковной прислуги. Определено духовно-нравственную жизнь приходского населения и динамику его численности.

Ключевые слова: протокол, визитация, антиминос, алтарь, иконостас, настоятель, приход.

Лит. 17.

Постановка проблеми. В наш час, коли спостерігається активний процес розбудови духовних святинь Самбірсько-Дрогобицької єпархії, постає необхідність у вивченні давніх сакральних пам'яток, одних із провідних центрів сучасного релігійного життя Галицького Підгір'я.

В даній статті ставимо собі за мету на основі віднайдених та опрацьованих нами архівних матеріалів реконструювати процес становлення та розвитку парафіяльного життя, на прикладі однієї із місцевостей Перемишльської єпархії.

Об'єктом дослідження обрано парафіяльні церкви святої (далі св.) Трійці та св. Миколая, які було побудовано на території Нижнього та Верхнього Трускавця. Хронологічні рамки дослідження охоплюють XVI – першу половину XIX ст. Нижня межа обумовлена найдавнішою документальною згадкою (1507 р.) про існування церкви у с. Трускавець. Верхня межа окреслюється періодом змін правового статусу храму св. Миколая, який реформовано із парафіяльної інституції у «капеланію» дрогобицьких церков.

Аналіз останніх досліджень. Розглядувана нами тема у краєзнавчій літературі подана досить побіжно, в основному із наведенням загальновідомих фактів, без докладного аналізу документальної інформації [1; 2; 3; 5; 14]. Зокрема, церква св. Миколая стала об'єктом спеціального вивчення, однак дослідник О. Рега подає докладну інформацію тільки про другу половину XIX – початок XXI ст. [4]. В той час, як білою лакуною залишається ранній період в історії церкви св. Миколая, а тим більше постає невідомістю для сучасників історія храму св. Трійці, який не зберігся до нашого часу.

Огляд джерел. Для вивчення історії парафіяльних храмів с. Трускавець залучено цілий корпус спеціальних джерел: привілей польського короля Яна Казимира (1660 р.), акти канонічних візитаций (1743, 1764, 1780, 1843 рр.), фінансово-майнова документація польської та австрійської адміністрацій. На жаль, до нашого часу не збереглася фундаційна документація храмів, яка б дозволила нам встановити точну дату їх побудови. За умов відсутності відповідної документації, дослідники змушені вдаватися до вивчення джерел пізнішого часу, які дозволяють здійснити ретроспективне бачення подій минулого.

Виклад основного матеріалу. Зупинимося передусім на аналізі перших відомостей про церкви та визначенні їх правового статусу. Першою достовірною писемною згадкою про трускавецьку парафію є джерело, датоване 1507 р. Йдеться про реєстр, опублікований З. Будзінським, у якому вперше згадуються парафії Перемишльщини у зв'язку зі сплатою податку, церкви ж, зрозуміло, існували задовго до того [15, 150]. Насправді ж, церква в Трускавці існувала ще в XIV ст. Цікаво, що у візитацийному протоколі церкви св. Миколая 1743 р. говориться про те, що храм був зведений 300 р. тому, тобто, в 1443 р [11, 48]. Звичайно, йдеться про досить довільну фіксацію

початкової історії місцевої церкви, яка закарбувалася в людській пам'яті. Але, беручи до уваги перші писемні згадки про Трускавець, які фіксують існування села саме в період 20–40-х рр. XIV ст., 300-річний «ювілей» церкви, зафіксований у джерелі 1743 р., не виглядає занадто гіпотетичним [16, 242].

За візитацією 1780 р., церква св. Миколая та св. Трійці знаходилися під патронатом дрогобицьких староств [13, 316]. В перших десятиліттях австрійського панування Трускавець ще мав дві церкви. Верхня церква поступово зникла. Можливо, це сталося в контексті загального врегулювання парафіяльної мережі, яке проводила австрійська влада наприкінці XVIII ст. Так, що вже у 1843 р. Трускавецька церква св. Миколая втратила статус парафії, ставши «капеланією» (невеличкою капличкою) Дрогобицьких церков [12, 321]. Така ситуація тривала до 1901 р., коли повернуто церкві статус окремої парафії.

Впродовж розглядуваного періоду церкви Трускавця входили до Дрогобицького деканату Перемишльської православної, а після 1691 р. унійної єпархій.

До нашого часу дійшли візитаційні описи не існуючих храмів за різні роки, які дозволяють простежити зміни в їх архітектурі та оздоблені. Тож розглянемо описи кожної церкви у хронологічній послідовності.

Церква св. Миколая. Знаходилася на території Нижнього Трускавця. Перебувала під королівським патронатом. На 1743 р. за церквою було закріплено 30 будинків парафіян, а парох отримував дохід у 24 флорини [11, 48].

Візитатор у 1764 р. подав більш докладнішу інформацію, зауваживши, що храм св. Миколая, зведений і освячений із державного дозволу. Церква всередині оздоблена великим вітварем та іконостасом з намісними образами. Другий вітвар святого пророка Іллі необлаштований, потребує державної опіки і посвячення. В церкві зберігалися необхідні книги для богослужінь. Біля храму була споруджена дерев'яна дзвіниця із трьома дзвонами [10, 11].

Значно розлогіший опис храму св. Миколая подано в акті візитації за 1843 р. Візитатор зауважив, що церква побудована із дерева на дубових підвалинах та покрита гонтою. Знаходиться в задовільному стані. Всередині храму розміщувався великий вітвар на дерев'яній основі, ковчег на вітарі, позолочена пушка, жертвник в захристії. Збоку великого вітваря були розміщені образи Ісуса Христа та Матері Божої, але відсутні царські ворота. Два бічні вітварі перебували у задовільному стані. Загалом всі три вітварі мали антими́нси. Хорів для співу не було. В церкві знаходилася окремо сповідальниця. Візитатор зауважив, що Святі Дари щотижня поновлювалися, просфори та вино свіжі, а освячена олія зберігається належним чином.

До церкви добудовано захристя. Тут не було шафи, але знаходився комод та скрині для зберігання одягу, білизни та свічок. Не створено парафіяльної бібліотеки. В захристії зберігалися тільки церковні метрики та австрійський урядовий патент про затвердження правового становища церкви. Серед парафіяльних актів не збереглося давніх документів.

Дзвіницю було розширено до шести малих дзвонів, які перебували у задовільному стані. Біля церкви знаходився цвинтар, однак не було трупарні та шпиталю. Наявна мала капличка була добре оздоблена. Регулярно при храмі організовувалася нічна варта [12, 322].

Церква св. Трійці. Розміщувалася на території Верхнього Трускавця. Перебувала під королівським патронатом. На 1743 р. за церквою було закріплено 24 будинки парафіян, а парох отримував дохід у 8 флоринів [11, 48].

Під час проведення чергового інспектування храму у 1764 р. візитатор зауважив, що церква св. Трійці має великий вітвар, але не «пропорційний». Іконостас з намісними образами ще не облаштований. Книги для богослужіння є всі, крім Ірмолая. Дзвонів на дзвіниці було три. Цей храм перебував вже кілька років у розпорядженні монахів [10, 11]. Саме цей факт став підставою для дослідників, щоб сформувавши припущення про те, що в Трускавці функціонував василіянський монастир [2, 16]. Однак, ми не поділяємо цієї думки, оскільки до нашого часу не збереглося документації цієї монастирської канцелярії. Із наведеного факту можемо тільки зробити висновок про те, що деякий час настоятелями церкви св. Трійці були отці-василіяни, які активно провадили душпастирську та місіюну діяльність по селах Дрогобицького староства [6, 129]. Таким чином, це не був повноцінний монастир, а тільки невелика парафіяльна станиця, яку обслуговувало не світ-

ське, а чорне духовенство. Та й загалом, у візитаційних описах церков Дрогобицького деканату за 1843 р. вже не згадується дерев'яного храму св. Трійці, який припинив своє існування [12, 323].

Розглянемо матеріальні засади функціонування храмів. Церкви посідали попівства, які надані їм ерекційним привілеєм Яна Казимира від 6.10.1660 р. у розмірі $\frac{1}{4}$ лану ґрунту (вочевидь, для кожної), звільненого від податків. Попівства мали право вільного варіння пива та горілки для «своїх домашніх» потреб.

У тексті ерекційної грамоти згадується ціла династія трускавецьких священиків: Павло і Андрій та Василь і Степан, за якими затверджувалося місцеве попівство церкви святого Миколая. До попівства входили: різноманітні «пожитки», чверть поля, «інші» ролі, ґрунти, пасовища, сіножаті, обшари, ліси, вільний вируб в королівських лісах, вільне варіння пива і горілки для власних потреб. Важливо, що в документі закріплювалися маєткові права парафії, які вже існували, причому, з досить давніх часів. Підтверджувалися права на них не тільки сучасних священиків, а й їх попередників, а також наступників. При цьому в акті не забули підкреслити, що парафія повинна ретельно сплачувати податки («провент», «економічні повинності», затверджені королівською ревізією) [11, 17].

Окремої уваги заслуговує характеристика парафіяльних житлових та господарських будинків, згадки про які подано тільки у візитації 1843 р. Зокрема, станом на 1843 р., будинок пароха був мурованим та знаходився ще в доброму стані, оскільки його побудову завершено щойно у 1840 р. Однак не вистачає тільки цегли для встановлення даху. Цей будинок зведено громадським коштом без допомоги домініального уряду, який не цікавиться потребами парохії. Господарських будинків не було, тільки одна шопа, яка обгороджена плотом. Цей факт свідчить про те, що священик, очевидно, не займався веденням господарства. У справах розбудови парафіяльних будинків зверталася громада Трускавця до циркулярного уряду в м. Самборі, однак не отримала жодної резолюції. Тому на ремонт резиденції парох виділяв кошти із власних доходів, щоб утримати її в доброму стані [12, 323].

Парафіяльна школа в Нижньому Трускавці, яка діяла при Миколаївській церкві, фіксується дослідниками із 1764 р [17, 198]. Однак, станом на 1843 р. на парафії ще не споруджено шкільного будинку. Два рази парафія подавала через деканальний уряд до дрогобицького домініального управління клопотання про виділення коштів на побудову школи. Однак не отримала жодної резолюції. В той час, як візитатор на 1843 р. нараховує 100 дітей, які підлягають обов'язковій катехизації, однак із них тільки 45 ходило на катехизацію. Подібною була ситуація також із дітьми шкільного віку, яких нараховувалося 145 осіб, а із них відвідувало парафіяльну школу тільки 18 осіб.

Відповідно місцевий парох скаржився візитатору на те, що поступ у вивченні катехизму був досить незначним: «...адже із великими труднощами, за допомогою домашніх покарань, у 1842 р. почала молодь в неділі та свята ходити на вечірні богослужіння і то нерегулярно. Раз приходять одні, а другий раз інші. Тому важко є навчити їх основним положенням катехитичної науки. Також і в читанні є малий поступ через нерегулярне ходіння до школи та через відсутність шкільного будинку. А ще менший поступ у церковному співі...» [12, 324].

Зупинимося докладніше на характеристиці парафіяльного духовенства. Зокрема, фрагментарні відомості про їх родину та душпастирську діяльність подають парафіяльні візитації. У 1764 р. священиком при церкві св. Миколая був отець Павло Яворський, який умів читати добре грецькі тексти. Він мав четверо синів: «...Максим 25 р., читає по-руськи, латиною – початково, навчався у школах; Іван навчений по Ірмолою; Семен вчиться; старший син Ігнатій за паламаря, тепер за дяка...» [10, 11].

В той час церква св. Трійці мала свого окремого парафіяльного отця Василя Пелешкевича, який служив задовільно, оскільки погано обізнаний в священичих справах. Мав трьох синів: «...Івана 14 р., навчався по ірмолою; Стефана 7 р.; Григорія 2 р. Частину земель попівства посідав попович, син попереднього священика, Василь Тиманов, який був калікою. Візитатор, зауважив, що ця парафія станом на 1764 р. не мала ні дяка, ні паламаря...» [10, 11].

Метричні книги дають можливість реконструювати реєстр парохів, які служили в трускавецькій церкві св. Миколая після візитації 1780 р. Отже, у 1800 р. ще служив Павло Яворський,

відомий з візитації 1764 р. [8, 22]. За Йосифінською метрикою, засвідченою у Трускавці 1787 р., отець Павло Яворський був досить багатуо людиною: його сумарний наділ становив 1 морг 1295 сажнів, угіддя були розкидані в різних частинах села [7, 2 зв.]. Грунти попівства були ще більшими: вони становили 30 моргів 1004 сажнів [7, 115 зв.].

Йосифінська метрика фіксує в Трускавці ще одного священика – отця Ігнатія Яворського, відомого з візитації 1764 р., коли він, як старший син пароха, був дяком і паламарем [7, 3 зв.].

Парохом у 1801 – 1805 рр. був Петро Серцикевич [8, 34]. 3 серпня 1805 р. уряд пароха трускавецької церкви посів отець Михайло Волошанський, який водночас виконував обов'язки дрогибицького декана. Його урядування тривало до 1810 р., позаяк він перейшов до Стебника [9, 49]. У жовтні 1810 р. у Трускавці з'являється отець Яків Бориславський. Урядування отця Якова продовжувалось у Трускавці до 1841 р., коли він останній раз засвідчив місцеві метричні книги [4, 39]. 1821 р. під метричною книгою Трускавця стоїть підпис о. Іоанна Головчинського, за інформацією О. Реги, він урядував у 1815 – 1822 р. [4, 40].

3 1840 р. парохію св. Миколая отримав Ігнатій Облочинський. Характеристику його діяльності подав у візитаційному описі за 1843 р. отець-декан Михайло Волошанський, який зазначив, що «...місцевий капелан о. Ігнатій ретельно доглядає за парафіяльними будинками. Парафіяльні обов'язки виконує сумлінно з метою зміцнення віри та катехизації молоді, а також піклується про поширення вміння читати книжки. Не маючи млина для помолу, втрачає частину врожаю. Оскільки в актових документах не надано йому цього права. Метричні книги та всі парафіяльні акти добре впорядковує. У церкві при виконанні своїх обов'язків, як і серед місцевої громади, поводить пристойно, відповідно до свого стану. Сприяє поширенню миру між парафіянами та домінією. У візитаційних експедиціях не бере періодичної участі, однак підкоряється розпорядженням. Тим не менше його серед духовенства та людей знають з доброї сторони...» [12, 323].

Матеріальне забезпечення пароха о. Ігнатія було пов'язане із ґрунтом, дохід із якого за інвентарним описом 1819 р. становив 87 злотих римських 26 корон. Парох мав сталий дохід на 6 злотих від посвячення хліба під час Пасхи. Не мав підданих селян та жодних капіталів відповідно до фондушу. Додатково отримував щорічно із релігійного фонду австрійського уряду по 6 злотих 34 корони. Володів правом брати 18 сажнів дерева із домінікальних лісів та користуватися пасовищем разом із громадою, однак не мав права вільного помолу. Щорічно парох сплачував комінярові 2 флорини та на навчання 1 флорин [12, 324].

Для належного відправлення богослужінь місцевим парохам допомагала церковна прислуга. Зокрема, у візитації 1843 р. згадується про диригента хору, який був уважним у виконанні своїх обов'язків, однак мав не найкращий голос, але до навчання дітей був досить здібним. Дохід диригента за рік становить 18 гарнців вівса, але багато праці необхідно було прикласти для отримання цього прибутку. Парафія немала шкільного провіанту. При храмі були церковні провізори, які відповідно до розпоряджень пароха наполегливо старалися про покращення порядку в Божому Домі. При церкві було зорганізовано братство, яке діяло приватно, будучи не підпорядковане пароху. Паламар, наскільки у Трускавці можна було вимагати, був досить добрим, але не мав сталих прибутків [12, 325].

У візитаціях також подано досить загальні характеристики парафіяльної людності. Зокрема, візитатор у 1843 р. відзначає, що «...серед парафіян подолано погану звичку не святкувати свят. На відправлення богослужінь люди не зголошуються, оскільки в невеличкій церкві мало місця для гостей. Всі відбувають Великодню сповідь, однак мало парафіян приступало до Ювілейної (празничної) сповіді. Не спостерігалось погіршень серед парафіяльної громади, зокрема немає «диких» подружж, розлучень, однак у неділі та свята помпують воду, а інші мають роботу біля лежанок. Не спостерігалось вилучення парафіян із-під юрисдикції пароха. На парафії є тільки один урядник – пристойний та зразковий. На парафії не має ні філіяльних храмів, ні акатоликів (протестантів)...» [12, 323].

Динаміка чисельності парафіяльної людності постійно зазнавала змін не тільки в сторону зростання, але й значного демографічного спаду, зумовленого у першій половині XIX ст. епідеміями холери. Найбільш відчутним був період між 1840 та 1859 рр., коли кількість парафіян

греко-католицького віровизнання зменшилася із 993 до 852 осіб. І тільки після 1859 р. спостерігається поступовий природній приріст народонаселення с. Трускавець [14, 494].

Висновки. Підсумовуючи, зауважимо, що храми села Трускавець впродовж XVI – першої половини XIX ст. зазнали поступового занепаду у своєму правовому статусі, регресувавши від парафії до капеланії. В період середньовіччя церкви були забезпечені земельними наділами («попівством») та привілейованими правами, які створювали матеріальне підґрунття для функціонування церковних інституцій. Візитаційні описи храмів дозволяють сучаснику реконструювати в загальних рисах особливості побудови та оздоблення. Характеристика духовенства розкриває тогочасні напрями душпастирської праці серед парафіяльної людності.

Документ

**Акт візитації
греко-католицької капеланії Трускавця Дрогобицького деканату
укладений відповідно до інструкції від 23.02.1833 р. під № 202**

Розділ I. Церква

1. Стан церкви із зовні

Церква побудована із дерева на дубових підвалинах. Покрита гонтою. Перебуває у задовільному стані.

2. Стан церкви всередині

- 1) Великий вітвар на дерев'яній основі.
- 2) Ковчег на вітарі.
- 3) Пушка позолочена.
- 4) Святі Дари щотижня поновлюються.
- 5) Жертовник знаходиться у захристії.
- 6) Просфори свіжі.
- 7) Вино також свіже.
- 8) Свята олія знаходиться у належному порядку.
- 9) Збоку великого вітваря розміщені ікони Ісуса Христа та Божої Матері, але немає царських воріт.
- 10) Два бічні вітварі перебувають у задовільному стані.
- 11) Всі вітварі мають антиминоси.
- 12) Хорів для співу немає, а регент співає тільки при пулпіді.
- 13) Знаходиться сповідальниця.
- 14) Дві кадильниці, лампи та свічки.
- 15) Не має величних риз.

3. Захристя

Захристя добудоване до церкви. Тут не має шафи, але є комод та скрині для зберігання одягу, білизни та свічок. Не має парафіяльної бібліотеки. В захристії зберігалися церковні метрики та австрійський урядовий патент про затвердження правового становища церкви. Серед парафіяльних актів немає давніх документів.

4. Матеріальне забезпечення

Церква немає жодного матеріального забезпечення, ані також капіталів чи облігацій. Проводиться реєстр церковної каси.

5. Дзвіниця

Дзвіниця із шістьма малими дзвонами перебуває у задовільному стані. Також є цвинтар, однак немає трупарні та шпиталю. Мала капличка є добре оздоблена. Регулярно проводиться нічна варта.

[Розділ II. Підтвердження домінії (не заповнено, пропущено простір для записів) та § 6 відсутні в оригіналі документа – авт.]

Розділ III. Парафія

§ 7. На парафії не має ні філіальних храмів, ні акатоликів (протестантів).

§ 8. Матеріальне забезпечення пароха проводиться із ґрунту, дохід із якого за інвентарним описом 1819 р. становив 87 злотих римських 26 корон. Парох мав сталий дохід на 6 злотих від посвячення хліба під час Пасхи. Не мав підданих селян відповідно до фундушу та жодних капіталів. Додатково отримував щорічно із релігійного фонду австрійського уряду по 6 злотих 34 корони. Володів правом брати 18 сажнів дерева із домінікальних лісів та користуватися пасовищем разом із громадою, однак не мав права вільного помолу.

Щорічно сплачує комінярові – 2 флорини, на навчання – 1 флорин.

Ерекційна грамота від польських королів в оригіналі та копії зберігається у парафіяльних актах. Складено опис усіх парафіяльних актів.

§ 9. Будинок пароха – мурований, в доброму стані, завершено його побудову у 1840 р., однак не вистачає тільки покриття цеглою на стриху. Цей будинок зведено громадським коштом без допомоги домініального уряду, який не цікавиться потребами парохії.

Господарських будинків немає, тільки одна шопа, яка обгороджена плотом. У справах розбудови парафіяльних будинків зверталася громада Трускавця до циркулярного уряду в м. Самборі, однак не отримала жодної резолюції. Тому на ремонт резиденції парох виділяє кошти із власних доходів щоб утримати її в доброму стані.

§ 10. Шкільного будинку немає. Два рази парафія подавала через деканальний уряд до Дрогобицького домініального управління клопотання про виділення коштів на побудову школи. Однак не отримала жодної резолюції.

Дохід диригента за рік становить 18 гарнців вівса, але багато праці необхідно було прикласти в отриманні цього прибутку. Немає шкільного провіанту.

Розділ IV. Парафіяльна людність

§ 11. Загальна чисельність парафіян – 910.

Подолано серед парафіян погану звичку не святкувати свят. На відправлення богослужінь не зголошуються, оскільки в невеличкій церковці мало місця для гостей. Всі відбули Великодню сповідь, однак мало парафіян приступає до ювілейної (празничної) сповіді. Не спостерігається погіршень серед парафіяльної громади, зокрема немає незаконних подружжів, розведень. Однак у неділі та свята люди помпують воду, а інші мають роботу біля лежанок. Не спостерігається вилучення парафіян із-під юрисдикції пароха.

§ 12. На парафії є тільки один **урядник** – пристойний та зразковий.

Диригент хору у виконанні своїх обов'язків уважний, однак має не найкращий голос, але до навчання дітей здібний.

Церковні провізори відповідно до розпоряджень пароха наполегливо стараються про покращення порядку в Божому домі.

§ 13. Братство є тільки приватне.

Паламар, наскільки у Трускавці можна вимагати, є досить добрим, але не має сталих прибутків.

§ 14. Матері приносять своїх новонароджених дітей до церкви відповідно до приписів.

§ 15. Молодь, яка підлягає катехизації – 100.

Молодь, яка ходить на катехизацію – 45.

Молодь шкільного віку – 145.

Молодь, яка ходить до школи – 18.

Поступ у вивченні катехизму досить слабкий, адже із великими труднощами, за допомогою домашніх покарань, у 1842 р. почала молодь по неділях та святах ходити на вечірні богослужіння і то нерегулярно. Раз приходять одні, а другий раз інші. Тому важко є навчити їх основам катехитичної науки. Також і в читанні є малий поступ через нерегулярне ходіння до школи та через відсутність шкільного будинку. А ще менший поступ у церковному співі.

Розділ V. Список речей греко-католицької церкви в Трускавці

1. Євангелії – велика, мала – 2.

2. Апостол рукописний – 1.

3. Псалтир – 1.

4. Літургія – 3.

5. Мінея або Трифолой (пошкоджений) – 1.
6. Тріодь постна – 1.
7. Тріодь цвітна – 1.
8. Октоїх (обтягнутий в оправу) – 1.
9. Ірмологіон (добрий) – 1.
10. Часослов – немає.
11. Требники (малий та старий великий) – 2.
12. Катехизм (великий старий) – 1.
13. Церковні пісні під ноти укладені – 1.
14. Чин утрени (оправлений) – 1.
15. Розділ про подружжя – немає.
16. Парастас – 2.
17. Шкільний устав – немає.
18. Келихів – два з патиною, одна зірка.
19. Пушки (металева, позолочена; олов'яна) – 2.
20. Пушка для хворих (металева) – 1.
21. Мірнички (олов'яні) – 2.
22. Ампулки – 2.
23. Кадила – 2 та один ланцюжок.
24. Умивальники глиняні.
25. Коп'я для витягування костей – є.
26. Котла для свяченої води немає, а тільки дерев'яний посуд.
27. Кропельниця біля церковних дверей – 1.
28. Альб – 5, наплічників – 3.
29. Поясів – 4.
30. Обруси на великий та бічні вівтарі – 9.
31. Рушників при вівтарях – 3.

Розділ VI. Свідчення офіціала деканату

Місцевий капелан *о. Ігнатій Облочинський* ретельно доглядає за парафіяльними будинками. Парафіяльні обов'язки виконує ретельно для зміцнення віри та катехизації молоді, а також піклується про поширення вміння читання книжок. Не маючи млина для помолу, втрачає частину врожаю, оскільки в актових документах не надано йому цього права. Метричні книги та всі парафіяльні акти добре впорядковує. У церкві при виконанні своїх обов'язків, як і серед місцевої громади, поводить пристойно, відповідно до свого статусу. Сприяє поширенню миру між парафіянами та домінією. У візитаційних експедиціях не бере періодичної участі, однак підкоряється розпорядженням. Серед духовенства та парафіян відомий добрими справами.

Стебник, дня 3 липня 1843 р. о. Михайло Волошанський, намісник Дрогобицького деканату (підпис).

Джерело: Archiwum Państwowy w Przemyślu. – Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego w Przemyślu. – Sygn. 405. – Str. 321 – 325, оригінал, 1843 р., переклад із польської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Літописець В'ячеслав. Трускавець – володар «живої води» / В'ячеслав Цветков. – Дрогобич: Сурма, 2008. – 800 с.
2. Мацюк О. Короткий нарис історії Трускавця / Орест Мацюк, Іван Скибак. – Трускавець: [б. в.], 2000. – 64 с.
3. Пристай О. З Трускавця у світ хмародерів: спомини з минулого й сучасного: репринтне видання / Олекса Пристай. – Дрогобич: Коло, 2010. – 252 с.
4. Рега О. Духовна перлина Трускавця. Церква св. Миколая / Олег Рега. – К.: Новий друк, 2006. – 158 с.
5. Слободян В. Церкви України. Перемиська єпархія / Василь Слободян; Наук. ред. Володимир Вуйцик; Наукове товариство ім. Шевченка у Львові, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів: [б. в.], 1998. – 864 с.

6. Стецик Ю. Из життя чернецтва у монастирях Дрогобищини / Юрій Стецик // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Вимір, 2000. – Вип. IV. – С. 128–133.
7. Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДІАЛ). – Ф. 19. – Оп. XIV. – Спр. 184. – Арк. 2 зв., 3 зв., 115 зв.–116.
8. ЦДІАЛ. – Ф. 201. – Оп. 4а. – Спр. 5629. – Арк. 22, 34
9. ЦДІАЛ. – Ф. 201. – Оп. 4а. – Спр. 5630. – Арк. 39–40, 49.
10. Archiwum Państwowy w Przemyślu (dalej – APP). – Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego w Przemyślu (dalej – ABGKP). – Sygn. 22. – Str. 11.
11. APP. – ABGKP. – Sygn. 23. – Str. 17–18, 48.
12. APP. – ABGKP. – Sygn. 405. – Str. 321–325.
13. APP. – ABGKP. – Sygn. 3546. – Str. 316.
14. Blazejowskyj D. Historical Sematizm of the Eparchy of Peremyśl including the Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828 – 1939) / Dmytro Blazejowskyj. – Lviv: Kamenyar, 1995. – 1010 p.
15. Budziński Z. Siec parafialna prawosławnej diecezji przemyskiej na przełomie XV i XVI wieku / Zdisław Budziński // Polska – Ukraina 1000 lat sąsiedztwa. Studia z dziejów chrześcijaństwa na pograniczu etnicznym. – T. I. – Przemyśl, 1990. – S. 135–156.
16. Makarski W. Nazwy miejscowości dawnej ziemi przemyskiej / Władisław Makarski. – Lublin: Książka wydawnictwa Towarzystwo Naukowe KUL, 1999. – 426 s.
17. Pelczar R. Szkolnictwo parafialne w ziemi przemyskiej i sanockiej XIV – XVIII w. / Roman Pelczar. – Warszawa: Oficyna ASPRA-JR, 1998. – 224 s.

REFERENCES

1. Litopysets Viacheslav. Truskavets – volodar «zhyvoi vody» / Viacheslav Tsvetkov. – Drohobych: Surma, 2008. – 800 s.
2. Matusiuk O. Korotkyi narys istorii Truskavtsia / Orest Matusiuk, Ivan Skybak. – Truskavets: [b. v.], 2000. – 64 s.
3. Prystai O. Z Truskavtsia u svit khmaroderiv: spomyny z mynuloho y suchasnoho: reprintsne vydannia / Oleksa Prystai. – Drohobych: Kolo, 2010. – 252 s.
4. Reha O. Dukhovna perlyna Truskavtsia. Tserkva sv. Mykolaia / Oleh Reha. – K.: Novyi druk, 2006. – 158 s.
5. Slobodian V. Tserkvy Ukrainy. Peremyska yeparkhiia / Vasyl Slobodian; Nauk. red. Volodymyr Vuitsyk; Naukove tovarystvo im. Shevchenka u Lvovi, Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy. – Lviv: [b. v.], 1998. – 864 s.
6. Stetsyk Yu. Iz zhyttia chernetstva u monastyriakh Drohobychchyny / Yurii Stetsyk // Drohobytskyi kraieznavchyi zbirnyk. – Drohobych: Vymir, 2000. – Vyp. IV. – S. 128–133.
7. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi (dali – TsDIAL). – F. 19. – Op. XIV. – Spr. 184. – Ark. 2 zv., 3 zv., 115 zv.–116.
8. TsDIAL. – F. 201. – Op. 4а. – Spr. 5629. – Ark. 22, 34
9. TsDIAL. – F. 201. – Op. 4а. – Spr. 5630. – Ark. 39–40, 49.
10. Archiwum Państwowy w Przemyślu (dalej APP). – Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego w Przemyślu (dalej ABGKP). – Sygn. 22. – Str. 11.
11. APP. – ABGKP. – Sygn. 23. – Str. 17–18, 48.
12. APP. – ABGKP. – Sygn. 405. – Str. 321–325.
13. APP. – ABGKP. – Sygn. 3546. – Str. 316.
14. Blazejowskyj D. Historical Sematizm of the Eparchy of Peremyśl including the Apostolic Administration of Lemkivscyna (1828 – 1939) / Dmytro Blazejowskyj. – Lviv: Kamenyar, 1995. – 1010 p.
15. Budziński Z. Siec parafialna prawosławnej diecezji przemyskiej na przełomie XV i XVI wieku / Zdisław Budziński // Polska – Ukraina 1000 lat sąsiedztwa. Studia z dziejów chrześcijaństwa na pograniczu etnicznym. – T. I. – Przemyśl, 1990. – S. 135–156.
16. Makarski W. Nazwy miejscowości dawnej ziemi przemyskiej / Władisław Makarski. – Lublin: Książka wydawnictwa Towarzystwo Naukowe KUL, 1999. – 426 s.
17. Pelczar R. Szkolnictwo parafialne w ziemi przemyskiej i sanockiej XIV – XVIII w. / Roman Pelczar. – Warszawa: Oficyna ASPRA-JR, 1998. – 224 s.

Стаття надійшла до редакції 01.05.2017 р.